

АЛГОРИТМ ДІЙ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ЩОДО ВИЯВЛЕННЯ ТА ПРИПИНЕННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ БЕЗ ЗАЛУЧЕННЯ СУДЕЙСЬКОЇ ІНСТАНЦІЇ

Одним з основних завдань для оперативних підрозділів є припинення кримінальних правопорушень з ознаками корупції, найнебезпечнішим видом з яких є хабарництво. Однак, якщо раніше механізм документування таких злочинів із застосуванням заходів оперативно-розшукової діяльності був добре відомий та апробований часом, то за сучасних умов відбулися певні зміни, до яких виявилися не готовими передусім судді.

Відповідно до положень нового КПК, запроваджено нового суб'єкта кримінального провадження - «слідчий суддя» (суддя суду першої інстанції), а проведення оперативно-розшукових заходів за ОРС регламентовано ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» і відбувається за ухвалами слідчого судді, прийнятими на підставі клопотання керівника оперативного підрозділу та погодженого з прокурором.

Слід звернути увагу, що згідно з перехідними положеннями нового КПК, не пізніше трьох місяців з дня опублікування нового КПК у місцевих загальних судах мають відбутися збори суддів з метою обрання слідчих суддів. Таким чином, суди формально отримали термін визначення слідчих суддів аж до січня 2013 року. Однак і після цього виникало питання щодо повноважень обраних слідчих суддів розглядати та приймати рішення за документацією з грифом обмеження доступу. Отже, слідчі судді не отримали допуску до державної таємниці. Зазначені обставини спричинили суттєвий негативний вплив на результативність роботи оперативних підрозділів у протидії неправомірній вигоді.

На підставі зазначеного ми пропонуємо алгоритм дій оперативних підрозділів з виявлення та припинення неправомірної вигоди, який цілком дозволяє діяти без залучення судейської інстанції:

1. Отримавши інформацію про вимагання неправомірної вигоди, працівники оперативного підрозділу моделюють ситуацію та ініціюють зустріч особи, що звернулася до органів Національної поліції, з фігурантом для підтвердження інформації про вимагання неправомірної вигоди.

2. Оперативний працівник ініціює отримання заяви від особи, з якої вимагають неправомірну вигоду для її реєстрації в Єдиному обліку. Причому основним положенням отримання заяви повинна бути відсутність розшифрування обставин вимагання неправомірної вигоди та особи, яка її вимагає.

3. Попередній крок дає можливість за поданою заявою, яку розглянуто керівником уповноваженого оперативного підрозділу з візою «провести додаткову перевірку», зареєстровано у встановленому порядку, здійснити заходи щодо отримання «ідентифікуючих матеріалів» стосовно особи, яка вимагає неправомірну вигоду, для чіткого розуміння, чи є така особа суб'єктом злочину, передбаченого ст. 368 КК України.

4. Виконавши попередні дії, матеріали передають до слідчого підрозділу, де слідчий, відповідно до ст. 214 КПК України, здійснює реєстрацію матеріалів у ЄРДР та відкриває кримінальне провадження.

5. За відкритим кримінальним провадженням слідчий на виконання ст. 111 КПК України повідомляє заявника про рішення щодо реєстрації у ЄРДР.

6. Також, за ч. 6 ст. 214 КПК України, слідчий направляє прокуророві повідомлення про розпочате кримінальне провадження.

7. Слідчий, згідно зі ст. 224 КПК, здійснює допит заявника щодо обставин відкритого за фактом неправомірної вигоди кримінального провадження та вручає такій особі пам'ятку про її процесуальні права.

8. З огляду на те, що раніше було забезпечено інформування прокурора про відкрите кримінальне провадження за фактом неправомірної вигоди, за ініціативою оперативного підрозділу, прокурор на підставі ст. 271 КПК України виносить постанову про контроль за вчиненням злочину, який може мати форму «спеціального слідчого експерименту» або «імітування обставин злочину». *(маємо юридичне обґрунтування такого кроку положеннями ст. 246 КПК «Підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій»).*

9. Попередній крок дозволяє слідчому органу Національної поліції, маючи постанову прокурора, за дотримання вимог ст. 237 КПК («Огляд») скласти протокол огляду грошей, а на підставі положень ст. 273 КПК («Засоби, що використовуються під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій») здійснити помічення грошей спеціальним засобом (п. 1 «...під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій можуть бути використані заздалегідь ідентифіковані (помічені) або несправжні (імітаційні) засоби»).

Надалі оперативні підрозділи за участю слідчого здійснюють заходи щодо затримання фігуранта «на гарячому».